

पबर्हिम्, कम्बलबर्हिष, प्राचीनबर्हिम्.

बर्हिष्क s. बर्हिष्क.

1. बल्, intens. बल्वलीति *wirbeln*: उच्चैर्धूमः परमया जूत्या बल्वलीति *Çat. Br.* 2, 3, 11.
2. बल्, बलति *athmen, leben* (प्राणने). — 2) धान्यावरोधे *Dhātup.* 20, 10. बलते 1) परिभाषणे. — 2) हिंसायाम्. — 3) दाने 33, 27, v. l. für भल्. Dieselben Bedeutungen bei बर्ह्, बल्ल् 16, 40. बलते = निद्रपणे (vgl. भल्) 14, 24. बल्लयति *athmen, leben* (प्राणने) 32, 84. बल्लयति *ernähren* (भूतौ) 68. बल्लयते = निद्रपणे 33, 27, v. l. für भल्.
1. बल्ल n. *AK.* 3, 6, 22. m. (dieses nicht zu belegen) und n. *gaṇa* अर्थर्थादि zu *P.* 2, 4, 31. 1) *Gewalt, Wucht, Stärke, Kraft*; sg. u. pl. *AK.* 2, 8, 2, 70. 3, 4, 26, 197. *H.* 796. an. 2, 500. *MED.* I. 37. *HALĀJ.* 4, 38. *Verz. d. Oxf. H.* 182, a, 29. der *Marut RV.* 1, 37, 12. 5, 37, 6. अस्मे बलानि मघवन्तु धत्तम् 1, 93, 12. प्रज्ञामपर्ययं बलमिच्छमानः 179, 6. 3, 18, 3. बलं धेहि तनूयु नः, धनकुलम्, तौकाय 3, 33, 18. 6, 47, 30. अस्मे तत्राय वर्धसे बलाय 10, 18, 9. बलानि तन्वः 28, 11. 34, 2. 133, 5. 9, 113, 1. *AV.* 4, 10, 7. 19, 37, 1. *VS.* 9, 9. 19, 91. 24, 38. बाह्वेरेव बलं धत्ते *Çat. Br.* 13, 2, 2, 5. 1, 9, 4. 9, 4, 1, 3. 11, 4, 1, 3. काम *Kāṭh. Çr.* 4, 13, 23. *ÇĀṆKH. Çr.* 14, 58, 1. *KAUÇ.* 39. *NIR.* 8, 2. *M.* 2, 31. 37. पूजितं ह्यशनं नित्यं बलमूर्त्तं च पृच्छति 55, 121. 4, 41. fg. 8, 172. राष्ट्रं बाहुबलाश्रितम् 9, 255. प्रख्यातो बलवीर्येण *INDR.* 4, 8. बलप्राणेन गूराणाम् *MBH.* 4, 333. अल्पबलप्राण N. 19, 15. R. 1, 1, 61. दुर्बलस्य बलं राजा बालानां रोदनं बलम्। बलं मूर्त्तस्य नैनिव चौराणामनुतं बलम् || *Spr.* 1192. बलोपपन्न 1932. बलान्वित 4429. *SŪRJAS.* 7, 20. स्वल्प (मृषिक) *HIT.* 27, 18. स *ÇĀṆKH. GRHJ.* 6, 5. — *SŪÇR.* 1, 4, 13. 18, 4. 19, 13. धातूनां यत्परं तेनस्तत्त्वत्वेनस्तदेव बलमित्युच्यते 30, 15. त्रयो देवा बलस्याक्ताः व्यापदिसंनतयाः 31, 9. अल्पबलाय 2, 207, 5. ज्ञातवलो वक्रिः *M.* 12, 101. तयो *ÇĀṆKH. GRHJ.* 4, 5. *M.* 11, 240. R. 1, 60, 1. 64, 13. तयोयोगबलेन *durch die Kraft d. i. vermöge* 3, 6. *ÇUK.* 39, 19. मनसः कर्मचेष्टाभिरभिसंस्तय वाग्बलम् *DAÇ.* 2, 11. महाव्यबलचोदित R. 1, 39, 8. स्वकर्मबलोपार्जितवित्तवात् *vermöge der eigenen Handlungen* *PANĀT.* ed. *OFH.* 49, 12. तपसा बलात् *BRAHMA-P.* in *LA.* 33, 6. युक्तिबलात् *KATHĀS.* 12, 59. 31, 93. योग *Ç.* 32, 143. *BRAHMA-P.* 39, 2. काल *RĀGA-TAR.* 3, 137. *SŪÇR.* 1, 89, 7. fg. नार, व्याधि *Ç.* 2, 47, 7. fg. श्रुतिबलात् *Schol. zu Kap.* 1, 8. प्रकृणकशास्त्रबलात् *SIDDH. K.* zu *P.* 1, 4, 10. धातुषु दर्भिनं पठितो वार्तिकबलात्स्वीकार्यः *P.* 3, 1, 124, *VARTI.* 3, *Sch.* *VOP.* 8, 127. ग्रामे (ग्रामो v. l.) अपि बलं नैव भुक्तिः स्तोकापि यत्र नो *aber selbst Erwerb hat keine Kraft* *JĀGŪ.* 2, 27. *Articulationskraft* (प्रयत्न-विशेषः *ÇĀṆK.*) *TAITT. UP.* 1, 2, 1. *die Kraft als 6tes Karmendriya* aufgefasset *MBH.* 12, 9895. *die 10 Kräfte* bei den Buddhisten *H.* 234, *Sch.* *die Kraft* personif. unter den *Viçve Devāḥ* *MBH.* 13, 4355. — धर्म, व्यवहार, क्ल, आचारित. बल *Gewalt, Anwendung von Gewalt* *M.* 8, 49. अयमज्ञेयो ऽतिबलो बलैः *KATHĀS.* 38, 132. बलं राज्ञि चिकीर्षति *als der König Gewalt anwenden wollte* 34, 19. बलात् *gaṇa* स्वरादि zu *P.* 1, 1, 37. *gewaltsam* *M.* 8, 144. बलादतं बलादुक्तं बलाद्यञ्चापि लेखितम्। सर्वान्बलकृतानर्थान्कृतान्मनुब्रवीत् || 168. 8, 378. 12, 68. *JĀGŪ.* 2, 182. *Spr.* 688. *ÇĀK.* 16, 19. 40, 1. बालात्कुरुत पापानि *Spr.* 1948. *KATHĀS.* 49, 118. *MĀRK.* *P.* 23, 105. *KAURAP.* 27. *RĀGA-TAR.* 4, 142. हृदयमदप्ये तस्मिन्नेवं पूनर्वलते बलात् *Gīt.* 7, 40. रात्रिजगरणेन — मे बलान्निद्रा समायाता *so v. a. gegen*

meinen Willen *PANĀT.* 27, 40. कर्म त्रासयते बलात् *so v. a. unwillkürlich* *MBH.* 12, 5180. Vgl. बलात्कार. *Stärke* *so v. a. Geschicklichkeit*: संख्याने *N.* 20, 5. 19. बल am Ende von Personennamen *WASSILJEV* 268. बल = स्थैर्य *Massenhaftigkeit* *AK.* 3, 4, 26, 197. *H.* an. *MED.* *Verz. d. Oxf. H.* 182, a, 29. — 2) *Form, Gestalt* (रूप) *TRIK.* 3, 3, 402. *H.* an. *MED.* *Verz. d. Oxf. H.* 182, a, 30. — 3) *der männliche Same* *H.* 629. *HALĀJ.* 3, 16. — 4) *Heeresmacht, Heer, Truppen*; sg. und pl. *AK.* 2, 8, 1, 17. 2, 46. 3, 4, 26, 197. *H.* 714. 743. *H.* an. *MED.* *HALĀJ.* 2, 302. *Verz. d. Oxf. H.* 182, a, 29. *M.* 7, 167. 171. fgg. 185. 188. 194. बलानां दर्शनम् *JĀGŪ.* 1, 328. *BHAG.* 1, 10. *N.* 2, 10. 17, 21. *MBH.* 8, 4158. R. 1, 3, 24. 32, 9. 13. 6, 112, 76. निवेशयामास बली बलानि *RAGH.* 16, 37. ग्र-प्रकृष्टबला (राजधानी) *R.* 2, 88, 20. सवलवाहनम् *M.* 9, 313. *MBH.* 4, 993. 2219. R. 2, 92, 5. चतुर्विधबला चमूः *MBH.* 2, 197. R. 2, 36, 2; vgl. u. चतुरङ्ग 1. — 5) *Myrrhe* (vgl. प्राण) *TRIK.* *H.* an. *MED.* — 6) *Körper* (वपुस्) *GAṬĀDH.* im *ÇKDR.* — 7) = रक्त *m.* *ÇABDAK.* im *ÇKDR.* *Blut* (रक्त *n.*) *WILS.* nach *ders. Aut.* — 8) *Spross, ein junger Schoss* (पल्लव) *ÇABDAR.* im *ÇKDR.* — 9) = बलिन् (oder ist etwa बलो बली zu lesen?) *Verz. d. Oxf. H.* 182, a, 29. — Vgl. अ, अजितबला, अतिबल, तनू, तुङ्ग, दुर्बल, निशा, पुण्य, प्र, प्रति, मका.

2. बल (von 1. बल) *nom. ag. gaṇa* ज्वलादि zu *P.* 3, 1, 140. 1) *adj. kräftig, stark* *H.* an. 2, 500. *MED.* I. 37. fg. = अमिन् (!) *Verz. d. Oxf. H.* 182, a, 30. — 2) *m. a) ein best. Aasvogel; Krähe* *AK.* 3, 4, 26, 197. *H.* an. *MED.* *HALĀJ.* 5, 23. *Verz. d. Oxf. H.* गृध्राः श्येना बलाः कङ्का वायसाश्च *MBH.* 7, 203. श्योगामावबलाभिनादित 1342. कङ्कोगामायबलाशनार्थम् 1. 3603. — *b) ein best. Baum, = बलाय* (s. वरूण) *ÇABDAK.* im *ÇKDR.* — *c) N. pr. α) ein älterer Bruder des Kṛṣṇa, der auch die Namen Baladeva, Balabhadra, Balarāma, Saṃkarshaṇa, Halājudha u. s. w. führt und für eine Incarnation Çeṣha's gilt, AK.* 1, 1, 1, 19. 3, 4, 23, 143. 26, 197. *H.* 224. *M.* an. *MED.* *HALĀJ.* 1, 29. *MBH.* 9, 2120. 2136. 13, 6860. *VP.* 379. पूज्यशायतयदत्तान्कालिङ्गस्य यथा बलः *BHAG.* *P.* 4, 5, 21. श्वताज्जनातादलः 6, 8, 16. 8, 21, 16. 9, 24, 45. नव पुञ्जा बलाः *die 9 weissen Bala* sind ältere Brüder der *Vāsudeva* *H.* 697. aufgezählt 698. — *β) ein Sohn Varuṇa's und Bruder der Surā* *MBH.* 1, 2616. — *γ) ein Wesen im Gefolge Skanda's: बलं चातिबलं चैव महावक्रौ महाबली। प्रदौ कार्तिकेयाय वायुः* *MBH.* 9, 2546. fg. — *δ) ein Sohn des Aṅgiras* *MBH.* 12, 7593. 13, 7108. — *e) ein Sohn Parikshit's* *MBH.* 3, 13179. — *ζ) ein Sohn Parijātra's* *BHAG.* *P.* 9, 12, 2; st. dessen दल und नल andere Autt. — *η) ein Lexicograph, der in den Scholien zu NAIKU. (z. B. 1, 77. 85. 94. 96. 2, 37. 40. 48. 77. 3, 36. 123. 4, 52. 96) häufig citirt und auch बल geschrieben wird. — 3) f. श्री Sida cordifolia, eine Malvacee, AK.* 2, 4, 2, 25. *TRIK.* 3, 3, 402. *MED.* *RATNAM.* 167. *SŪÇR.* 1, 33, 11. 57, 17. 145, 16. 137, 2. 2, 413, 11. 420, 5. *ÇĀṆG. SĀM.* 2, 2, 43. तैल *SŪÇR.* 1, 369. 5. 2, 24, 18. बलामूलान्याकृत्य तैलमेतैर्विपाचयेत् 23, 7. 94, 15. 16. 93, 5. 364, 12. *ÇĀṆG. SĀM.* 2, 9, 20. *du. die बला und अतिबला* *SŪÇR.* 2, 110, 2. Vgl. अति, अष्ट, देव, नाग, पञ्च, मका. बली *H.* an. — *b) Bez. eines best. Zauberspruchs* *R.* 1, 24, 12. 14. 16. *RAGH.* 11, 9. Vgl. अति. — *c) N. pr. eines Frauenzimmers* *LALIT. ed. Calc.* 331, 16. *N. pr. einer Tochter Dakṣha's und Gattin Kaçjapa's* *R.* 3, 20, 12. Vgl. अति. *N.*